

Асноўная сінтаксічная функцыя прыметнікавых фразеалагізмаў – выступаць у ролі азначэння ці выказніка. Частка з іх можа функцыянаваць у ролі толькі выказніка, некаторыя – толькі ў ролі азначэння, іншыя функцыянуюць у ролі і азначэння, і выказніка.

Літаратура:

1. Садоўская, А. С. Лексіка-тэматычная арганізацыя фразеалагізмаў і прыказак са значэннем часу / А. С. Садоўская, М. А. Якалцэвіч // Роднае слова. – 2022. – № 9. – С. 75–79.

КРАПІВА ЯК АБ’ЕКТ ДАСЛЕДАВАННЯ Ў ЛІТАРАТУРЫ І ФАРМАЦЫІ

Шкілова А. С., Пятроўская К. В.

Беларускі дзяржаўны медыцынскі ўніверсітэт
г. Мінск, Рэспубліка Беларусь

Навуковы кіраўнік – *Качан А. С.*

Мэта: разгледзець крапіву як аб’ект даследавання ў літаратуры, апісаць лекавыя ўласцівасці дадзенай расліны ў фармацыі і народнай медыцыне.

Ёсць на беларускіх палетках расліны, якія нельга ўзяць голымі рукамі. Напрыклад, крапіва, якая лічыцца пустазеллем і шырока распаўсюджана на тэрыторыі нашай краіны. Крапіва (лац.: *Urtica*) – род кветкавых раслін сямейства Крапівныя. Сцябло і лісце раслін гэтага роду пакрыты пякучымі валасінкамі, якія і далі лацінскую назву яго – “пяку”.

Крапіва ў літаратуры асацыіруецца з нашым славутым сатырыкам Кандратам Крапівой (Кандрат Кандратавіч Атраховіч, 1986–1991 гг.). Подпіс Крапіва пад сатырычнымі творамі вельмі дарэчы і да месца, паколькі сатыра – від слоўнай зброі. “Крапіва” была і назвай яго другой па ліку кнігі сатыры і гумару (1925г., перавыданне ў 1932 г.) [1]. Адна з гумарыстычных кніг К. Крапівы называлася “Пучок жыгучкі”. Слова “жыгучка” – лексічная адзінка нашай безэквівалентнай лексікі, на рускую мову перакладаецца двума словамі – “жгучая крапіва”.

Вобраз крапівы ў літаратурных творах сустракаецца яшчэ і для таго, каб апісаць заняўбанасць і закінутасць (Я. Сіпакоў “Шыбеніца”, В. Худавец “Расце крапіва”).

Яшчэ грэчаскі ўрач Дыяскарыд адзначаў лячэбныя ўласцівасці крапівы пякучай пры мочакаменнай хваробе. У XVIII стагоддзі рускія медыкі з дапамогай настойў і адвараў крапівы лячылі розныя пашкоджанні скуры, у тым ліку язвы.

У фармацыі шырока выкарыстоўваюцца абодва віды крапівы: двудомная і жыгучка – пякучая крапіва з дробным круглым лісцем. У лекавых мэтах

выкарыстоўваюцца, у асноўным, лісце і карані. Лісце багата вітамінамі С, К, А, а таксама вітамінамі групы В; мінераламі (жалеза, кальцый, магній); арганічнымі кіслотамі, фітанцыдамі і флаваноідамі [2]. Такі састаў робіць крапіву ўнікальнай раслінай, якую выкарыстоўваюць як для ўнутранага, так і знешняга прымянення.

У афіцыйнай медыцынскай практыцы прэпараты на аснове лісця крапівы двудомнай прымяняюць у якасці кроваспыняльных сродкаў пры матачных і страўнікава-кішэчных крывацёках. Крапіва з'яўляецца добрым агульнаўмацавальным сродкам, паляпшае абмен рэчываў, дапамагае ў лячэнні хвароб сістэмы стрававання, алергіі, анеміі, атэрасклерозу.

Аптэчныя сродкі, у састаў якіх уваходзіць лісце крапівы, дапамагаюць аблегчыць сімптомы кашлю, спрыяюць вывядзенню макроты і ўмацоўваюць імунітэт, а таксама павялічваюць ўзровень гемаглібіну і агульную колькасць эрытрацытаў, што спрыяе прадухіленню сімптомаў стомленасці, слабасці і галавакружэнняў, характэрных для дэфіцыту жалеза. Крапіва таксама ўмацоўвае сценкі сасудаў і паляпшае іх эластычнасць, спрыяе нармалізацыі кровазвароту і змяншае рызыку сардэчна-сасудзістых захворванняў.

У народнай медыцыне шырока выкарыстоўваецца адвар травы ў якасці мачагоннага сродку. Настоі ў выглядзе прымочак эфектыўны пры фурункулёзе. Спіртавы раствор на аснове каранёў выкарыстоўваецца для расцірання пры рэўматызме. Пры некаторых захворваннях і з мэтай прафілактыкі ўжываецца сок, які атрымліваецца з маладых сцеблаў і лісця [2].

Дзякуючы супрацьзапаленчым і рэгенератыўным уласцівасцям, крапіва актыўна выкарыстоўваецца ў касметалогіі. Для догляду за скурай у якасці тоніка прымяняюць настоі, а для ўвільгатнення скуры – маскі са свежага лісця расліны. Экстракт крапівы з'яўляецца прыродным інгрыдыентам, які дабаўляецца ў састаў масак, шампуняў, бо садзейнічае росту і ўмацаванню валасоў, а антысептычныя ўласцівасці дапамагаюць прадухіліць сверб, раздражненне, тлустаць скуры галавы.

Трэба адзначыць, што ў крапіве, сабранай у маі, утрымліваецца ў дзесяць разоў больш жалеза і медзі, чым у капусце, удвая болей вітаміну С, чым у парэчцы, і ў чатыры разы болей, чым у лімоне.

Такім чынам, крапіва – універсальная расліна з шырокім спектрам прымянення, але перш чым займацца самалячэннем, неабходна пракансультавацца з урачом.

Літаратура:

1 Кандрат Крапіва: да 100-годдзя пачатку творчай дзейнасці народнага пісьменніка Беларусі. – URL: <https://niab.by/newsite/by/vistava-kandrat-krapiva-2> (дата звароту: 26.11.2025).

2. Віды крапівы, апісанне, карысныя і небяспечныя ўласцівасці. – URL: <https://be.delachieve.com/віды-крапівы-апісанне-карысныя-і/> (дата звароту: 26.11.2025).